

Guidelines

Uitsluiting van pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen die incidenteel en zonder winstoogmerk worden aangeboden aan of gefaciliteerd voor een beperkte groep reizigers

Op 1 juli 2018 treedt de nieuwe [wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten](#) (hierna “de wet” genoemd) in werking. Deze wet beoogt de omzetting van richtlijn 2015/2302/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van verordening (EG) nr. 2006/2004 en van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van richtlijn 90/314/EEG van de Raad (hierna “de richtlijn” genoemd).

Om de wet te verduidelijken, stelt de Administratie guidelines ter beschikking. Het doel van guidelines is om de praktische uitwerking van de wet te kaderen en aan de stakeholders uit te leggen en te verduidelijken hoe ze de wetgeving het best kunnen naleven.

In deze guidelines wordt de nadruk gelegd op een van de uitzonderingen waardoor men niet onder het toepassingsgebied van de wet valt, met name **art. 4, 2°**.

Zijn uitgesloten de reizen die uitsluitend **incidenteel** en **zonder winstoogmerk** worden aangeboden aan of gefaciliteerd voor een **beperkte groep van reizigers**. De uitzonderingen op het toepassingsveld van de richtlijn, en dus van deze wet, zijn strikt te interpreteren. Daarom betekent het begrip “zonder winstoogmerk” in deze context enkel dekking van de gemaakte kosten. De drie voorwaarden zijn uiteraard **cumulatief**.

Om die uitzondering beter te kaderen, worden in dit document allereerst de belangrijkste definities toegelicht, verder worden de principes van de wet uitgelegd en tot slot zijn er praktische toepassingen uitgewerkt.

Belangrijke opmerking bij die praktische toepassingen is, dat het slechts om indicatieve voorbeelden gaat. Zo moet men elke casus geval per geval beoordelen en komt de uiteindelijke beoordeling steeds toe aan de hoven en de rechtbanken.

Inhoud

1. Definities	5
1.1. Wat is een reisdienst?	5
1.1.1. Art 2,1°: reisdienst	5
1.1.2. Voorbeelden	5
1.2. Wat is een pakketreis?	6
1.2.1. Art. 2,2°, b.5): pakketreis	6
1.2.2. Voorbeelden	6
1.3. Wat is een gekoppeld reisarrangement?	7
1.3.1. Art. 2,5°, b: gekoppeld reisarrangement	7
1.3.2. Voorbeelden	7
1.4. Wat is een reiziger?	8
1.4.1. Art. 2,6°: reiziger	8
1.4.2. Voorbeelden	8
1.5. Wat is een professioneel?	8
1.6. Wat is een organisator?.....	8
1.7. Wat is een doorverkoper?.....	8
2. Principes van de wet	9
2.1. Wie valt onder het toepassingsveld van de wet?.....	9
2.2. Uitzondering op basis van art. 4.2°	9
2.3. Toepassing van de wet voor een pakketreis.....	10
2.3.1. Bescherming bij insolventie (art. 54).....	11
2.3.2. Informatieverplichtingen (art. 5 t/m 7).....	11
2.3.3. Uitvoering van contract (art. 33)	12
2.4. Toepassing van de wet voor gekoppelde reisarrangementen	13
2.4.1. Bescherming bij insolventie (art. 65).....	13
2.4.2. Informatieverplichtingen (art. 66).....	13
2.4.3. Uitvoering contract (art. 67)	13
2.5. Toepassing van de wet voor reisdiensten bedoeld in art. 2,1°	13
2.5.1. Bescherming bij insolventie (art. 72).....	13
2.5.2. Informatieverplichtingen (art. 71).....	14
2.5.3. Uitvoering contract (art. 73)	14
3. Praktische toepassingen	14
3.1. Definities	14
3.1.1. Wordt het aanleren en onderwijzen van een sport door gediplomeerde lesgevers aan kinderen als een toeristische dienst beschouwd?	14
3.1.2. Als een hogeschool voor studenten een buitenlandse stage organiseert en zowel de accommodatie als het contact met het stagebedrijf voor hen regelt. Is er dan sprake van een pakketreis?	15
3.1.3. Kunnen er specifieke voorbeelden van een pakketreis worden gegeven?	15
3.1.4. Wat moet men verstaan onder “ <i>niet essentieel</i> ”?.....	16
Als andere toeristische diensten worden gecombineerd met een andere reisdienst (passagiersvervoer of accommodatie of verhuur van motorvoertuigen), leidt dat altijd tot het ontstaan van een pakketreis?	16

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Wanneer vormt een andere toeristische dienst een aanzienlijk deel van de waarde van de combinatie?.....	16
Wanneer wordt een andere toeristische dienst aangeprezen als een <i>essentieel kenmerk</i> van de combinatie?	16
Wanneer is een andere toeristische dienst een essentieel kenmerk van de combinatie?..	16
Hoe weet een organisator of doorverkoper dat een andere toeristische dienst door de reiziger als essentieel wordt beschouwd?	17
Wanneer is een andere toeristische dienst geen essentieel kenmerk van de combinatie?	17
Is er sprake van een pakketreis als een andere toeristische dienst ter plaatse wordt geboekt?	17
3.1.5. Wordt men zodra men 1 type van pakketreis organiseert voor alles beschouwd als pakketreisorganisator? Of hangt dat telkens af van wat men aanbiedt?	17
3.1.6. Stel dat een jeugdverblijfcentrum een accommodatie verhuurt (reisdienst 1) en tegelijk ook een link op de website legt naar bijvoorbeeld een fietsenverhuurder (reisdienst 2). Wordt dat dan beschouwd als een gekoppeld reisarrangement?	18
3.1.7. Indien een jeugdverblijf zelf beschikt over 20 mountainbikes die de groep ook kan huren tijdens het verblijf, betreft dat dan ook automatisch een tweede reisdienst (naast de accommodatie), of hangt dat af van hoe dat wordt gecommuniceerd en hoe dat geboekt kan worden?	18
3.1.8. Indien er een project wordt gesubsidieerd waarbij vijf jeugdverblijfscentra de verblijvende groepen stimuleren om voor duurzame mobiliteit te kiezen en er wordt eveneens een website ontwikkeld waarbij ook links worden gelegd naar vervoersregelingen van openbare vervoersmaatschappijen. Ook goedkoop fietsenverhuur wordt onder de aandacht gebracht. Zijn die links toegestaan? Zo ja, worden die praktijken dan beschouwd als een gekoppeld reisarrangement?	18
3.1.9. Een toerismedienst subsidieert sociaal-toeristische uitbaters die de mobiliteit van hun doelgroepen betaalbaar houden. Mag een jeugdverblijf dat hiervoor een lage prijs onderhandelt met een private busmaatschappij die mogelijkheid vrij aanbieden aan zijn doelgroepen?.....	18
3.1.10. Indien een jeugdcentrum een bosklaspakket aanbiedt (overnachting, maaltijd, activiteiten) en dat pakket wordt verkocht aan andere organisaties die onder de uitzondering vallen, aangezien er sprake is van een beperkte groep, geen of beperkt winstogmerk en het incidenteel is, valt dat dan onder de richtlijn aangezien er geen rechtstreekse verkoop aan consumenten plaatsvindt?.....	19
3.1.11. Met de boekingscentrale van een stakeholder uit het middenveld worden meer dan 100 jeugdverblijfscentra in Vlaanderen verhuurd. Dat zijn huizen die worden uitgebaat door particulieren of vzw's die op zich los staan van de stakeholder. Enkel voor promotie en opvolging van de betalingen doen ze een beroep op de stakeholder en hiervoor wordt een commissie van 10 % aangerekend. Men kan de stakeholder van het middenveld dus beschouwen als een doorverkoper van één reisdienst (nl. verhuur accommodatie). Heeft dat gevolgen?	19
3.1.12. Stel dat een stakeholder van het middenveld geen insolventieverzekering heeft en het hotel waarmee hij samenwerkt gaat failliet. Is hij dan zijn geld kwijt en wie gaat de deelnemers hun geld teruggeven?	19
3.2. Uitzondering op basis van art. 4,2°	20
3.2.1. Eerste voorwaarde: incidenteel.....	20
Op welk niveau moet “incidenteel” worden bekeken? Sommige stakeholders van het middenveld organiseren een of twee keer per jaar een reis, maar dat is nog altijd maar een van de vele activiteiten en niet hun hoofdbezigheid.	20

	Kunnen er in het kader van de wet enkele voorbeelden worden uitgewerkt om zo incidenteel en niet incidenteel te beoordelen?	20
3.2.2.	Tweede voorwaarde: zonder winstoogmerk	21
	Indien zou blijken dat de raming te ruim was en er dus achteraf een financieel overschot blijkt te zijn, zullen de meeste schoolbesturen een terugbetalingsbeleid hanteren, waarbij het teveel aan vergoeding terugvloeit naar de betalende leerlingen. We vragen ons af of een schoolbestuur dat dergelijke terugbetalingsbeleid hanteert, en die al dan niet vooraf communiceert aan de deelnemers van de reis, voldoet aan de voorwaarde “zonder winstoogmerk”? Is er evenmin sprake van “zonder winstoogmerk” indien het “overschot” wordt geïnvesteerd in de werking van het schoolbestuur?.....	21
3.2.3.	Derde voorwaarde: een beperkte groep	21
	Wat is een “beperkte groep”? Meestal zijn de afdelingsreizen bestemd voor groepen van 20 tot 40 personen. Afdelingsreizen zijn meestal enkel toegankelijk voor leden, maar soms mogen ook partners mee of wordt de reis opengesteld voor het brede publiek wanneer de voorziene 20 plaatsen bijvoorbeeld niet intern worden opgevuld.....	21
	Stel dat een kleinschalig kantoor dat door organisaties wordt opgericht en 1 tot 2 maal per week geopend is en waar – meestal - vrijwilligers informatie geven over het vrijetijdsaanbod en het vakantieaanbod specifiek voor mensen met een financiële drempel. Die kantoren begeleiden hun “klanten” in het boeken van een reis, maar de betaling gebeurt rechtstreeks aan de vakantieaanbieders. Onder welke categorie valt die praktijk?	22
4	3.3. Onder het toepassingsgebied van de wet	22
	3.3.1. Stel dat een stakeholder van het middenveld onder het toepassingsgebied van de wet valt en tijdens een traditionele skivakantie moet uitwijken naar een ander skigebied wegens geen sneeuw, kunnen de deelnemers hiervoor een schadevergoeding vragen?.....	22
	3.3.2. Stel dat een stakeholder van het middenveld onder het toepassingsgebied van de wet valt en dat het door overmacht (storm) niet mogelijk is om te skiën in de gebieden?.....	22
	3.4. Buiten toepassingsgebied van de wet	23
	3.4.1. Stel dat een stakeholder van het middenveld jaarlijks honderden persreizen en trade trips organiseert die gratis zijn voor de deelnemers, valt men dan onder het toepassingsgebied van de wet? Wie is verantwoordelijk voor de uitvoering? De stakeholder van het middenveld of de reisdienstuitvoerder?	23
	3.4.2. Stel dat een stakeholder van het middenveld onder het toepassingsgebied van de wet valt en dat het door overmacht (storm) niet mogelijk is om te skiën in de gebieden. Er staat in de algemene voorwaarden van het skigebied dat de ticketprijs niet wordt terugbetaald. Wat kan de stakeholder dan doen?.....	23

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

1. Definities

De definities zijn overgenomen van de richtlijn. De nieuwe richtlijn betreft, anders dan de voorgaande, geen minimale harmonisatie maar een maximale harmonisatie, waardoor er dus geen marge was bij de omzetting naar de Belgische wet.

1.1. Wat is een reisdienst?

1.1.1. Art 2,1^o: reisdienst

a) passagiersvervoer;

b) accommodatie die niet intrinsiek deel uitmaakt van passagiersvervoer en die niet voor bewoning is bestemd;

c) verhuur van auto's, andere motorvoertuigen in de zin van artikel 3, punt 11, van richtlijn 2007/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 september 2007 tot vaststelling van een kader voor de goedkeuring van motorvoertuigen en aanhangwagens daarvan en van systemen, onderdelen en technische eenheden die voor dergelijke voertuigen zijn bestemd, of motorrijwielen waarvoor een rijbewijs van categorie A in overeenstemming met artikel 4, lid 3, onder c), van richtlijn 2006/126/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 betreffende het rijbewijs, is vereist;

d) elke andere toeristische dienst die niet intrinsiek deel uitmaakt van een reisdienst in de zin van a), b) of c);

1.1.2. Voorbeelden

Er zijn vier types reisdiensten:

- passagiersvervoer (vliegtuig; trein, inbegrepen een reis per nachttrein inclusief overnachting; bus; boot; ...);
- accommodatie die niet voor bewoning is bestemd (hotel, vakantiewoning, kajuit tijdens een cruise);
- verhuur van auto's of andere motorvoertuigen en sommige motorrijwielen. De wet verwijst naar Europese richtlijnen, en niet naar nationale regelgeving, voor te bepalen wat motorvoertuigen en motorrijwielen zijn aangezien, op Belgische vlak, deze materies geregionaliseerd zijn en ze dus onder de bevoegdheid vallen van de gefedereerde overheden, zodat dit zou kunnen leiden tot een nodeloze complexiteit.

De verhuur van fietsen of boten valt niet onder deze categorie, maar zijn “andere toeristische diensten”.

- andere toeristische diensten zoals toegangskarten voor concerten, sportevenementen, excursies of evenementenparken, rondleidingen, skipassen, bootverhuur, fietsverhuur en verhuur van sportuitrusting zoals skimateriaal, of wellnessbehandelingen.

Worden niet beschouwd als reisdienst:

- accommodatie die integraal deel uitmaakt van passagiersvervoer (slaaptrein);
- accommodatie bestemd voor bewoning, met inbegrip van accommodatie voor langlopende taalcursussen;

- diensten die integraal deel uitmaken van een andere reisdienst (vervoer van bagage als onderdeel van passagiersvervoer, passagiersvervoer in het kader van een rondleiding of het pendelen tussen het hotel en de luchthaven of een station, maaltijden, dranken en schoonmaakdiensten samen met accommodatie verstrekt, toegang tot voorzieningen ter plaatse zoals het zwembad, de sauna, de wellnessruimte of de gymzaal van het hotel;
- financiële diensten (reisverzekering).

1.2. Wat is een pakketreis?

1.2.1. Art. 2,2°, b.5): pakketreis

2° pakketreis: de combinatie van ten minste twee verschillende soorten reisdiensten voor dezelfde reis of vakantie, ingeval:

b) deze diensten, ongeacht of er afzonderlijke overeenkomsten worden gesloten met verschillende reisdienstverleners, worden:

b.5) gekocht van verschillende professionelen via onderling verbonden onlineboekingsprocedures, waarbij de naam, de betalingsgegevens en het e-mailadres van de reiziger worden overgedragen van de professioneel met wie de eerste overeenkomst wordt gesloten naar een andere professioneel of andere professionelen en er met de laatstgenoemde professioneel of professionelen uiterlijk vierentwintig uur na de bevestiging van de boeking van de eerste reisdienst een overeenkomst wordt gesloten.

6

1.2.2. Voorbeelden

Voorbeeld voor art. 2.2°, a: Een reiziger kiest op de website van een touroperator een vliegtuigreis. Vervolgens kan hij kiezen tussen verschillende hotels, die reeds aan de vlucht zijn verbonden. De reiziger kiest het gewenste hotel.

Voorbeeld voor art. 2.2°, b.1: Een reiziger koopt op de website van een vliegtuigmaatschappij een vliegtuigticket voor Malaga. Tijdens het boekingsproces verschijnen er aanbiedingen voor accommodatie in Malaga, aangeboden door verschillende reisdienstverleners. De reiziger gaat in op zo'n aanbieding en kiest een hotel. Intussen werd het vliegtuigticket bewaard in een "winkelmandje". Ook het hotel werd aan het "winkelmandje" toegevoegd. Op het einde van het boekingsproces stemt de reiziger ermee in om het vliegtuigticket en het hotel te betalen. Na deze instemming mag de vlucht en het hotel ofwel apart worden betaald, ofwel voor een totaalprijs.

Toegepast op een reservering in een fysiek verkooppunt gaat het om een pakketreis van zodra de reiziger eerst een vliegtuigticket boekt en daarna een hotel. Hij aanvaardt vervolgens om alles te betalen, al dan niet afzonderlijk.

Voorbeeld voor art. 2.2°, b.2 De reisdiensten worden aangeboden, verkocht of gefactureerd voor een gezamenlijke prijs of een totaalprijs.

Voorbeeld voor art. 2.2°, b.3 Een reis verkocht onder de benaming combinatiereis, forfaitreis, reisforfait of alles-in-één reis. Het enkele gebruik van dergelijke termen door de professioneel leidt er automatisch toe dat de regels van de pakketreizen van toepassing zijn op de betrokken reisdiensten.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Voorbeeld voor art. 2.2°, b.4 Een pakketreiscadeaubon waarbij een hotelovernachting wordt gecombineerd met een treinticket. De reiziger maakt zijn keuze uit de lijst hotels nadat hij de bon heeft ontvangen.

Voorbeeld voor art. 2.2°, b.5 Een reiziger boekt bijvoorbeeld een hotel via de website van dat hotel. Op die website staat een hyperlink naar een autoverhuurbedrijf. De reiziger klikt op die hyperlink. Het hotel geeft automatisch de naam, de betalingsgegevens en het e-mailadres van de reiziger door aan het autoverhuurbedrijf. Binnen de 24 uur na de boeking van het hotel reserveert de reiziger ook een huurauto. Er is dan sprake van een pakketreisovereenkomst.

1.3. Wat is een gekoppeld reisarrangement?

1.3.1. Art. 2.5°, b: gekoppeld reisarrangement

5° gekoppeld reisarrangement: **ten minste twee verschillende soorten reisdiensten die voor dezelfde reis of vakantie worden aangekocht**, welke geen pakketreis vormen en waarvoor afzonderlijke overeenkomsten worden gesloten met de verschillende reisdienstverleners, **waarbij een professioneel**:

a) tijdens één bezoek aan of contactmoment met het eigen verkooppunt het apart selecteren en apart betalen van elke reisdienst door de reiziger faciliteert, of

b) op **gerichte wijze de aankoop van ten minste één aanvullende reisdienst bij een andere professioneel faciliteert waarbij uiterlijk vierentwintig uur na de bevestiging van de boeking van de eerste reisdienst een overeenkomst met die andere professioneel wordt gesloten.**

7

1.3.2. Voorbeelden

Voorbeelden van gekoppelde reisarrangementen:

Voorbeeld voor art. 2.5°, a Wanneer tijdens een bezoek aan een verkooppunt de professioneel assistentie verleent aan de reiziger bij het apart selecteren en apart betalen van **twee of meer reisdiensten** bij verschillende reisdienstverleners.

Dat is ook het geval wanneer de online professioneel tijdens een contactmoment de aparte selectie en de aparte betaling van twee of meer reisdiensten bij verschillende reisdienstverleners door de reiziger faciliteert.

Bijvoorbeeld, een reiziger gaat naar een doorverkoper en deze helpt hem met het kiezen van een hotel. Het hotel wordt betaald. Daarna helpt de doorverkoper de reiziger met het kiezen van een vlucht, die vervolgens, dus apart, wordt betaald.

Voorbeeld voor art. 2.5°, b Wanneer een tweede reisdienst later wordt geboekt bij een andere professioneel en deze boeking gericht wordt gefaciliteerd door de online professioneel met wie de reiziger de eerste overeenkomst heeft afgesloten. De tweede overeenkomst moet worden afgesloten binnen de 24 uur na de bevestiging van de eerste boeking.

Wordt niet als een gekoppeld reisarrangement beschouwd:

Reisdiensten die de reiziger los van elkaar reserveert, vaak op verschillende momenten, zelfs indien die voor dezelfde reis of vakantie zijn.

1.4. Wat is een reiziger?

1.4.1. Art. 2,6°: reiziger

6° reiziger: **iedere persoon** die, binnen het toepassingsgebied van deze wet, een overeenkomst wenst te sluiten of die er op grond van een reeds gesloten overeenkomst recht op heeft te reizen;

1.4.2. Voorbeelden

Het begrip reiziger is **breed** en viseert niet enkel de consument (fysieke persoon die handelt buiten het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit) maar ook ondernemingen, professionelen, waaronder beoefenaren van vrije beroepen, zelfstandigen of andere natuurlijke personen, die een zaken- of dienstreis boeken via dezelfde boekingskanalen.

1.5. Wat is een professioneel?

Art. 2, 7°: professioneel

7° professioneel: iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, ongeacht of deze privaot of publiek is, die met betrekking tot onder deze wet vallende overeenkomsten handelt, mede via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt, in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit, ongeacht of hij optreedt als organisator, doorverkoper, professioneel die een gekoppeld reisarrangement faciliteert of reisdienstverlener;

1.6. Wat is een organisator?

Art. 2,8°: organisator

8° organisator: een professioneel die pakketreizen samenstelt en deze rechtstreeks dan wel via of samen met een andere professioneel verkoopt of te koop aanbiedt, of de professioneel die de gegevens van de reiziger aan een andere professioneel overdraagt overeenkomstig de bepaling onder 2°, b.5);

1.7. Wat is een doorverkoper?

Art.2,9°: doorverkoper

9° doorverkoper: een professioneel, anders dan de organisator, die pakketreizen verkoopt of te koop aanbiedt die door de organisator zijn samengesteld;

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2. Principes van de wet

2.1. Wie valt onder het toepassingsveld van de wet?

De wet is van toepassing op “*professionelen*”. De definitie van dit begrip staat vermeld onder punt 1.5. Het gaat om de natuurlijke en rechtspersonen die in het kader van hun activiteiten deelnemen aan het economische leven op een duurzame wijze: ze handelen in relatie tot pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten, in het kader van hun handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsbezigheid. In die zin ligt dit begrip volledig in de lijn van het begrip “verkoper” in de vroegere wet van 16 februari 1994 tot regeling van het contract tot reisorganisatie en reisbemiddeling. Wanneer op basis van een analyse van alle feitelijke omstandigheden moet worden besloten dat een persoon of organisatie als “professioneel” handelt, is de wet van toepassing, eventueel onder voorbehoud van de uitzondering die onder punt 2.2. wordt besproken.

2.2. Uitzondering op basis van art. 4.2°

Artikel 4: uitzonderingen op het toepassingsgebied. De bij artikel 4,2° bepaalde uitzonderingen:

- 2° pakketreizen die worden aangeboden en gekoppelde reisarrangementen die worden gefaciliteerd, incidenteel en zonder winstoogmerk en uitsluitend aan een beperkte groep reizigers;
- **Overweging 19 van de [Richtlijn \(EU\) 2015/2302 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015](#) verduidelijkt:** “Omdat reizigers bij korte reizen minder bescherming behoeven en omdat handelaren niet onnodig moeten worden belast, dienen reizen die korter dan 24 uur duren en waarbij geen accommodatie nodig is, alsmede pakketreizen of gekoppelde reisarrangementen die uitsluitend incidenteel en zonder winstoogmerk worden aangeboden of gefaciliteerd en voor een beperkte groep van reizigers, te worden uitgesloten van het toepassingsgebied van deze richtlijn. *Tot die tweede categorie kunnen bijvoorbeeld reizen behoren die liefdadigheidsinstellingen, sportverenigingen of scholen niet meer dan enkele keren per jaar voor hun leden organiseren, en die niet worden aangeboden aan het publiek.* Teneinde ervoor te zorgen dat handelaren en reizigers er naar behoren over worden geïnformeerd dat die pakketreizen of gekoppelde reisarrangementen niet onder deze richtlijn vallen, moet passende informatie over die uitsluiting ervan openbaar toegankelijk worden gemaakt.”

Ter herinnering, de eerste vraag die gesteld moet worden, is nagaan of men een organisator, een doorverkoper of een “facilitator” van een gekoppeld reisarrangement is om zodoende te weten of men onder de wettelijke bepalingen valt. Indien het antwoord positief is, is het belangrijk om te onderzoeken of de voorwaarden om te voldoen aan de uitzondering van de wet vervuld zijn.

Er zijn 3 voorwaarden voor een **uitzondering** op het toepassingsgebied. De **3 voorwaarden zijn cumulatief** en moeten strikt geïnterpreteerd worden:

- **incidenteel** (mag niet permanent/frequent zijn);
Deze voorwaarde kan moeilijk worden veralgemeend, het zal afhangen van het aantal georganiseerde reizen. Er kan nooit een exact, vast cijfer op worden ge-

kleefd. In de [memorie van toelichting van de wet](#) (p. 26) wordt het voorbeeld aangehaald van een laatstejaarsreis die wordt georganiseerd door een school, enkel voor haar leerlingen en de noodzakelijke begeleiders

- **zonder winstoogmerk** (= geen winst bovenop de kosten nastreven);
Deze voorwaarde lijkt in de meeste gevallen niet voor problemen te zorgen.
- **beperkte groep van reizigers**
Deze voorwaarde is vervuld als we aannemen dat de reis alleen wordt aangeboden aan een doelgroep. De “doelgroep” moet duidelijk geïdentificeerd en afgebakend zijn, en moet bovendien aansluiten bij het maatschappelijke doel van de organisatie. Voorbeelden hiervan kunnen zijn: de reis wordt enkel aangeboden aan kansarmen, aan mindervaliden, enz., met de bedoeling hen de kans te geven om te reizen, enz. In de [memorie van toelichting van de wet](#) (p. 26) staat dat “dit [...] bijvoorbeeld reizen [zijn] die liefdadigheidsinstellingen, sport- en jeugdverenigingen ... organiseren en die niet worden aangeboden aan het publiek.”

De 3 cumulatieve voorwaarden moeten *geval per geval* worden beoordeeld. De beoordeling moet *strikt* gebeuren. De uiteindelijke beoordeling gebeurt door de hoven en rechtbanken. De hier gegeven interpretatie is slechts indicatief.

De voorwaarden moeten altijd geanalyseerd worden met **gezond verstand en rekening houden met de omstandigheden**. Er moet rekening gehouden worden met de **proportionaliteit**, vooral met de activiteiten van de professionelen, het doel van de vereniging, de publiciteit die rond de activiteiten heeft plaatsgevonden en het effectieve reizigersaantal. De activiteiten moeten geanalyseerd worden volgens de “geest” en de doelstellingen van de vereniging of de groep, bv.: is er sprake van concurrentie tussen de activiteit georganiseerd door de vereniging/groep en de door een reisbureau georganiseerde activiteit?

- **Wanneer de uitzondering van toepassing is, is de wet niet van toepassing.**
- **Wanneer de uitzondering niet van toepassing is, is de wet van toepassing.**

Opdat de wet van toepassing zou zijn, moet het in de eerste plaats gaan om de verkoop van pakketreizen of gekoppelde reisarrangementen door een professioneel. Louter “hulp” of “bijstand” valt niet binnen het toepassingsgebied. Er moet ook aan de elementen uit de definitie van “professioneel” zijn voldaan.

Naargelang het geval wordt men beschouwd als:

- organisator en/of doorverkoper van pakketreizen;
- organisator en/of doorverkoper van gekoppelde reisarrangementen;
- organisator en/of verkoper van reisdiensten bedoeld in art. 2,1°.

2.3. Toepassing van de wet voor een pakketreis

Om van een pakketreis te kunnen spreken, is steeds vereist dat er een combinatie is van minstens twee verschillende soorten reisdiensten voor dezelfde reis of vakantie. Zo zal er geen sprake zijn van een pakketreis wanneer een reiziger in een bepaalde regio verschillende hotels boekt voor zijn vakantieperiode, zonder dat er een andere reisdienst wordt geboekt. Een vliegtuigticket gecombineerd met een hotelovernachting, een treinticket gecombineerd met de huur van een wagen of een hotelovernachting gecombineerd met een andere toeristi-

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

sche dienst zijn voorbeelden van combinaties waarbij er, indien er wordt voldaan aan de andere voorwaarden die worden opgesomd in de definitie, een pakketreis ontstaat.

2.3.1. Bescherming bij insolventie (art. 54)

De organisator en de doorverkoper moeten zich verzekeren tegen hun insolventie voor de terugbetaling van alle reeds door de reiziger betaalde bedragen voor zover de desbetreffende diensten als gevolg van hun insolventie niet worden verricht (art. 54);

Art. 54. De in België gevestigde organisatoren en doorverkopers stellen zekerheid voor de terugbetaling van alle reeds door of namens reizigers betaalde bedragen voor zover de desbetreffende diensten als gevolg van hun insolventie niet worden verricht. Indien passagiersvervoer in de pakketreisovereenkomst is inbegrepen, stellen de organisatoren en de doorverkopers ook zekerheid voor de repatriëring van de reizigers. Er kan worden aangeboden de pakketreis voort te zetten.

2.3.2. Informatieverplichtingen (art. 5 t/m 7)

Zowel de organisator als de doorverkoper hebben een informatieverplichting (art.5 t/m 7);

De precontractuele fase is de fase in de onderhandelingen voorafgaand aan het daadwerkelijk sluiten van een reiscontract.

Art. 5. § 1. De organisator en, indien de pakketreis wordt verkocht via een doorverkoper, ook de doorverkoper, verstrekken aan de reiziger, voordat deze is gebonden door een pakketreisovereenkomst, door middel van het relevante formulier bedoeld in bijlage I, deel A of deel B, de standaardinformatie, alsook, voor zover deze van toepassing is op de pakketreis, de volgende informatie:

1° de voornaamste kenmerken van de reisdiensten:

- a) de reisbestemming(en), de reisweg en de verblijfsperioden, met de data en, indien overnachting is inbegrepen, het aantal nachten;
- b) de vervoermiddelen, hun kenmerken en categorieën, de plaatsen, data en tijdstippen van vertrek en terugkeer, de duur en plaats van tussenstops en de aansluitingen; indien het exacte tijdstip nog niet vaststaat, deelt de organisator en, indien van toepassing, de doorverkoper de reiziger het tijdstip van vertrek en terugkeer bij benadering mee;
- c) de ligging, de voornaamste kenmerken en, in voorkomend geval, de toeristische categorie van de accommodatie volgens de regels van het land van bestemming;
- d) de verstrekte maaltijden;
- e) de bezoeken, de excursies of de andere diensten die zijn begrepen in de voor de pakketreis overeengekomen totaalprijs;
- f) ingeval zulks niet duidelijk uit de context blijkt, uitsluitel of de reisdiensten worden verleend aan de reiziger als lid van een groep, en indien dit het geval is, voor zover mogelijk, de omvang van de groep bij benadering;
- g) ingeval het belang van andere toeristische diensten voor de reiziger afhankelijk is van doeltreffende mondelinge communicatie, de taal waarin die diensten worden verricht;
- h) uitsluitel of de reis of de vakantie in het algemeen geschikt is voor personen met beperkte mobiliteit en, op verzoek van de reiziger, tevens nauwkeurige informatie over de vraag of de reis of vakantie gelet op de behoeften van de reiziger geschikt is;

2° de handelsnaam en het geografische adres van de organisator en, indien van toepassing, van de doorverkoper, alsmede hun telefoonnummer en, in voorkomend geval, hun e-mailadres;

3° de totaalprijs van de pakketreis, inclusief de belastingen en, indien van toepassing, alle bijkomende vergoedingen, toeslagen en andere kosten, of, indien deze redelijkerwijs niet kunnen worden berekend voordat de overeenkomst wordt gesloten, opgave van de soort bijkomende kosten die alsnog voor rekening van de reiziger kunnen zijn;

4° de betalingsregelingen, met inbegrip van het bedrag of het percentage van de prijs dat als voorschot is te betalen, en het tijdstip voor de betaling van het saldo, of de financiële garanties die de reiziger moet betalen of leveren;

5° het minimumaantal personen dat nodig is voor de uitvoering van de pakketreis en de in artikel 31, § 1, 1°, bedoelde uiterste datum voor de eventuele opzegging van de overeenkomst, wanneer dit aantal niet wordt behaald;

6° algemene informatie over de vereisten in het land van bestemming inzake paspoort- en visumverplichtingen, met inbegrip van de bij benadering benodigde termijn voor het verkrijgen van een visum en informatie over geldende formaliteiten op gezondheidsgebied;

7° de vermelding dat de reiziger de overeenkomst te allen tijde vóór het begin van de pakketreis kan opzeggen tegen betaling van een passende opzegvergoeding of, indien toepasselijk, van de gestandaardiseerde opzegvergoedingen die de organisator vraagt, overeenkomstig artikel 29;

8° inlichtingen over de facultatieve of verplichte verzekeringen die de kosten bij opzegging van de overeenkomst door de reiziger of de kosten van bijstand, met inbegrip van repatriëring bij ongeval, ziekte of overlijden dekken.

§ 2. In geval pakketreisovereenkomsten per telefoon worden gesloten, verstrekt de organisator en, indien van toepassing, de doorverkoper aan de reiziger de standaardinformatie als bedoeld in bijlage I, deel B, en de informatie als bedoeld in paragraaf 1, 1° tot 8°.

Art. 6. Met betrekking tot pakketreizen als bedoeld in artikel 2, 2°, eerste lid, b.5), zorgen de organisator en de professioneel aan wie de gegevens worden toegezonden, ervoor dat, ieder van hen voor de reisdiensten die zij aanbieden, de reiziger, voordat hij is gebonden door een overeenkomst, de informatie bedoeld in artikel 5, § 1, 1° tot 8°, verstrekt voor zover dat relevant is voor de respectieve reisdiensten die zij aanbieden. De organisator verstrekt tegelijkertijd de standaardinformatie door middel van het formulier in bijlage I, deel C.

Art. 7. De in de artikelen 5 en 6, bedoelde informatie wordt op een duidelijke, begrijpelijke en in het oog springende manier verstrekt. Schriftelijke informatie wordt in een leesbare vorm verstrekt.

2.3.3. Uitvoering van contract (art. 33)

Enkel de organisator, en in sommige gevallen ook de doorverkoper, is verantwoordelijk voor de uitvoering van het contract (art. 33);

Art. 33. De organisator is aansprakelijk voor de uitvoering van de reisdiensten die in de pakketreisovereenkomst zijn begrepen, ongeacht of deze diensten door de organisator of door andere reisdienstverleners worden verricht.

Ingeval de organisator buiten de Europese Economische Ruimte is gevestigd gelden voor de doorverkoper die in een lidstaat is gevestigd de verplichtingen voor organisatoren die zijn vastgelegd in dit hoofdstuk, afdeling 1 tot 4, tenzij de doorverkoper bewijst dat de organisator aan de voorwaarden opgesomd in voornoemde afdelingen voldoet.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.4. Toepassing van de wet voor gekoppelde reisarrangementen

2.4.1. Bescherming bij insolventie (art. 65)

Er rust een verplichting op de professioneel die gekoppelde reisarrangementen faciliteert om alle bedragen die hij van de reiziger heeft ontvangen terug te betalen in geval van insolventie (art. 65);

Art. 65. Professionelen die gekoppelde reisarrangementen faciliteren, stellen zekerheid voor de terugbetaling van alle bedragen die zij ontvangen van reizigers, voor zover een reisdienst, die deel uitmaakt van een gekoppeld reisarrangement ten gevolge van hun insolventie niet wordt verleend. Indien deze professionelen de partij zijn die voor het passagiersvervoer verantwoordelijk is, dekt de zekerheid ook de repatriëring van de reiziger. De artikelen 55 tot 64, zijn van overeenkomstige toepassing.

2.4.2. Informatieverplichtingen (art. 66)

Er rust een informatieverplichting op de professioneel die een gekoppeld reisarrangement faciliteert (art. 66);

Art. 66. Alvorens de reiziger wordt gebonden door een overeenkomst die leidt tot de totstandkoming van een gekoppeld reisarrangement, wijst de professioneel die een gekoppeld reisarrangement faciliteert, ook indien hij niet in een lidstaat is gevestigd maar dergelijke activiteiten op enigerlei wijze op België richt, op duidelijke, **begrijpelijke en in het oog springende wijze op het volgende:**

- 1° de reiziger kan geen aanspraak maken op de rechten die uitsluitend gelden voor pakketreizen uit hoofde van deze wet, en elke dienstverlener is uitsluitend aansprakelijk voor de goede contractuele uitvoering van zijn eigen diensten, en
- 2° de reiziger kan aanspraak maken op bescherming bij insolventie in overeenstemming met artikel 65.

Om aan dit artikel te voldoen, verstrekt de professioneel die gekoppelde reisarrangementen faciliteert, die informatie aan de reiziger met **het desbetreffende standaardformulier uit bijlage II**, of, indien een bepaalde soort gekoppeld reisarrangement niet in de formulieren in die bijlage is terug te vinden, de daarin opgenomen informatie.

2.4.3. Uitvoering contract (art. 67)

De professioneel die de gekoppelde reisarrangementen faciliteert is verantwoordelijk voor de uitvoering van het contract (art. 67);

Art. 67. Indien de professioneel die gekoppelde reisarrangementen faciliteert, de bepalingen van de artikelen 65 en 66 niet naleeft, zijn de rechten en verplichtingen zoals bedoeld in de artikelen 16 à 18, 29 tot 32, 33, eerste lid, 34 tot 44 en 47 tot 52 van toepassing op de reisdiensten die deel uitmaken van het gekoppeld reisarrangement.

2.5. Toepassing van de wet voor reisdiensten bedoeld in art. 2,1°

2.5.1. Bescherming bij insolventie (art. 72)

De organisator of de doorverkoper die afzonderlijke reisdiensten verkoopt, **stelt een zekerheid voor de terugbetaling van alle bedragen die hij ontvangt van of namens de reizigers, voor het geval dat de desbetreffende reisdienst ten gevolge van zijn insolventie niet wordt verleend.** (art. 72);

Art. 72. De organisator of de doorverkoper die als tussenpersoon afzonderlijke reisdiensten verkoopt, stelt een zekerheid voor de terugbetaling van alle bedragen die hij ontvangt van of namens de reizigers, voor het geval dat de desbetreffende reisdienst ten gevolge van zijn insolventie niet wordt verleend.

2.5.2. Informatieverplichtingen (art. 71)

De informatieverplichting rust op de organisator of de doorverkoper die afzonderlijk, als tussenpersoon, een van de reisdiensten, bedoeld in artikel 2,1°, verkoopt (art. 71):

Art. 71. Onverminderd de informatieverplichtingen bedoeld in boek VI van het Wetboek van economisch recht, verstrekt de organisator of de doorverkoper die als tussenpersoon afzonderlijk een van de reisdiensten, bedoeld in artikel 2,1°, verkoopt, aan de reiziger, voordat deze is gebonden door een reisdienstovereenkomst, op een duidelijke, begrijpelijke en in het oog springende manier informatie over:

1° de bescherming waarop hij aanspraak kan maken in geval van insolventie, in overeenstemming met artikel 72;

2° de naam van de entiteit die instaat voor de bescherming bij insolventie, en haar contactgegevens, met inbegrip van het geografische adres, en, indien van toepassing, de bevoegde autoriteit die daarvoor door de betrokken lidstaat is aangewezen en haar contactgegevens.

2.5.3. Uitvoering contract (art. 73)

14

Art. 73. Voor niet-uitgevoerde reisdiensten worden terugbetalingen op verzoek van de reiziger zonder onnodige vertraging verricht.

3. Praktische toepassingen

3.1. Definities

3.1.1. Wordt het aanleren en onderwijzen van een sport door gediplomeerde lesgevers aan kinderen als een toeristische dienst beschouwd?

Een toeristische dienst wordt beschouwd als een reisdienst bij toepassing van artikel 2, 1° van de wet als die niet intrinsiek deel uitmaakt van een andere reisdienst in de zin van de bepalingen onder a), b) en c) van de wet.

Is dus geen toeristische dienst / reisdienst, de toegang voor alle gasten tot faciliteiten ter plaatse zoals zwembad, sauna, wellnessruimte of sportzaal van het hotel of het complex.

Wanneer iets intrinsiek deel uitmaakt van een andere reisdienst zal dat niet als aparte toeristische dienst beschouwd worden. Wanneer bv. sportlessen dus onlosmakelijk deel uitmaken van het verblijf in een sportcentrum/sportkamp, dienen die niet als aparte toeristische dienst te worden beschouwd.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3.1.2. Als een hogeschool voor studenten een buitenlandse stage organiseert en zowel de accommodatie als het contact met het stagebedrijf voor hen regelt. Is er dan sprake van een pakketreis?

Opdat de combinatie met accommodatie in de zin van artikel 2, 1°, a) als een pakketreis kan worden beschouwd, mag de accommodatie niet voor bewoning¹ zijn bestemd. Indien het dus gaat om een langer verblijf, zal er geen sprake zijn van een pakketreis. Bovendien kan het in contact brengen met een stagebedrijf niet worden gezien als een “andere toeristische dienst” in de zin van artikel 2, 1°, d).

3.1.3. Kunnen er specifieke voorbeelden van een pakketreis worden gegeven?

De principes zijn de volgende:

- ✓ In de eerste plaats dient men zich af te vragen of het een professioneel is die handelt. Art. 2, 7°, van de wet, stelt: *“Professioneel: iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, ongeacht of deze privaot of publiek is, die met betrekking tot onder deze wet vallende overeenkomsten handelt, mede via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt, in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit, ongeacht of hij optreedt als organisator, doorverkoper, professioneel die een gekoppeld reisarrangement faciliteert of reisdienstverlener”*

De vorm van de rechtspersoon doet er niet toe, noch het al dan niet streven naar winst. Het volstaat dus dat de persoon op een duurzame wijze een economische activiteit uitoefent. Of dat zo is, moet dus geval per geval worden bekeken. Als het niet om een professioneel gaat, moet er vervolgens al niet meer gekeken worden of die onder de uitzonderingen van de pakketreiswet valt.

Bijvoorbeeld: een doorverkoper verkoopt cadeaubonnen, deze cadeaubonnen bevatten pakketreizen samengesteld door diezelfde doorverkoper en bestaande uit verschillende reisdiensten. Hij wordt dus gezien als een professioneel en organisator.

- ✓ Als het gaat om een professioneel die pakketreizen of gekoppelde reisarrangementen verkoopt, moet de vraag worden gesteld of hij voldoet aan de voorwaarden om een uitzondering te genieten. Indien de uitzondering van toepassing is, dan is de wet niet van toepassing.
- ✓ Indien de uitzondering niet van toepassing is, is de wet van toepassing en moet de professioneel zich positioneren om te zeggen wat hij verkoopt: een pakketreis of een gekoppeld reisarrangement.
- ✓ De pakketreis is zeer precies gedefinieerd, en somt de verschillende opties op. De definitie is gebaseerd op criteria die voornamelijk gaan over de manier waarop de reisdiensten worden aangeboden of gekocht.
- ✓ Het kan om een pakketreis gaan, ongeacht of de reis werd geboekt in een fysiek verkooppunt of online. Er moet altijd een combinatie zijn van ten minste twee soorten reisdiensten voor dezelfde reis of vakantie. De diensten moeten worden gekozen vóór de reiziger aanvaardt te betalen: er moeten minstens 2 reisdiensten

---

¹ Het mag niet gaan over een domiciliëring of een verblijfadres van lange duur, zoals de accommodatie in het kader van langdurige taalopleidingen of een uitwisselingsprogramma voor studenten.

worden gekozen voor het einde van het boekingsproces, maar de betalingen kunnen apart worden uitgevoerd. Het volstaat dat er een akkoord is om te betalen, ook al heeft de betaling nog niet daadwerkelijk plaatsgevonden. Aanvaarden te betalen, kan dus betekenen dat de reiziger effectief betaalt of dat hij ermee instemt om later een kredietkaart te laten debiteren.

- ✓ Ook zal het nooit een pakketreis zijn als er later een andere toeristische dienst wordt toegevoegd (zie verder 3.1.4.7).

3.1.4. Wat moet men verstaan onder “niet essentieel”?

Er worden hierna enkele concrete gevallen beantwoord om zodoende een specifiek antwoord te geven.

Als andere toeristische diensten worden gecombineerd met een andere reisdienst (passagiersvervoer of accommodatie of verhuur van motorvoertuigen), leidt dat altijd tot het ontstaan van een pakketreis?

Dat kan in drie gevallen om een pakketreis gaan, indien de andere toeristische dienst:

- ✓ een aanzienlijk deel van de waarde van de combinatie vormt;
- ✓ als een essentieel kenmerk van de combinatie wordt aangeprezen;
- ✓ een essentieel kenmerk van de combinatie vertegenwoordigt.

Wanneer vormt een andere toeristische dienst een aanzienlijk deel van de waarde van de combinatie?

16

Volgens de overwegingen van de richtlijn wordt aangenomen dat de andere toeristische dienst een aanzienlijk deel van de pakketreis vertegenwoordigt, zodra dat **aandeel minimaal 25 % van de totale waarde uitmaakt**.

Bijvoorbeeld, een reiziger boekt een hotel ter waarde van 200 euro. Aan dat hotel is een kuuroord verbonden. De reiziger boekt vooraf ook al een schoonheidsbehandeling ter waarde van 100 euro. De schoonheidsbehandeling is een andere toeristische dienst die in dat geval meer dan 25 % van de waarde van de pakketreis vertegenwoordigt.

Wanneer wordt een andere toeristische dienst aangeprezen als een essentieel kenmerk van de combinatie?

Dat kan het geval zijn als een reisbureau een reis organiseert met het oog op een bezoek aan een bepaald evenement zoals een voetbalwedstrijd of een tentoonstelling.

Bijvoorbeeld, er wordt een reis georganiseerd met als thema de Biënnale in Venetië. De toegangstickets daarvoor zijn dan een andere toeristische dienst die wordt aangeprezen als een essentieel kenmerk van de reis of vakantie. Deze combinatie wordt beschouwd als een pakketreis indien ook aan de andere voorwaarden van de definitie is voldaan.

Wanneer is een andere toeristische dienst een essentieel kenmerk van de combinatie?

Een andere toeristische dienst is een essentieel kenmerk van de combinatie indien die toeristische dienst voor de reiziger zodanig essentieel/belangrijk is dat de reis zonder die dienst niet zou plaatsvinden.

Bijvoorbeeld, een reiziger gaat naar een doorverkoper omdat hij een voetbalwedstrijd wil bijwonen in Berlijn. Het reisbureau boekt dan het ticket voor de voetbalwedstrijd. Daarnaast wordt er ook een accommodatie geboekt. Die combinatie vormt een pakketreis, want het tic-

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

ket voor die voetbalmatch is een andere toeristische dienst die een essentieel kenmerk van de reis vormt, en dat los van de waarde van het ticket voor de match.

Hoe weet een organisator of doorverkoper dat een andere toeristische dienst door de reiziger als essentieel wordt beschouwd?

De reiziger moet de organisator of de doorverkoper daarvan vooraf op de hoogte brengen, zeker wanneer die reisdienst slechts een klein deel van de waarde van de reis vertegenwoordigt.

Wanneer is een andere toeristische dienst geen essentieel kenmerk van de combinatie?

Dat is het geval indien de reis ook zonder de andere toeristische dienst zou worden geboekt.

Bijvoorbeeld, een reiziger boekt vijf hotelovernachtingen in Wenen voor een waarde van 700 euro. Het reisbureau wijst op de mogelijkheid om tijdens het verblijf een operavoorstelling bij te wonen. De reiziger gaat ermee akkoord dat het reisbureau daarvoor een ticket boekt ter waarde van 100 euro. Ook zonder die opera zou hij Wenen bezoeken. In dit voorbeeld is het operaticket geen essentieel kenmerk van de reis, waardoor de combinatie ervan met de hotelovernachting niet kan worden aangemerkt als een pakketreis.

Is er sprake van een pakketreis als een andere toeristische dienst ter plaatse wordt geboekt?

Nee, wanneer andere toeristische diensten achteraf worden toegevoegd, kan dat nooit leiden tot het ontstaan van een pakketreis.

Bijvoorbeeld, een reiziger boekt een hotel ter waarde van 200 euro in Beieren. Na aankomst ontdekt de reiziger dat er aan dat hotel een kuuroord is verbonden. De reiziger boekt dan een schoonheidsbehandeling ter waarde van 100 euro. Het hotel was reeds als een op zichzelf staande reisdienst geboekt. Aangezien de schoonheidsbehandeling pas achteraf is toegevoegd, zal dat niet als een pakketreis worden beschouwd.

3.1.5. Wordt men zodra men 1 type van pakketreis organiseert voor alles beschouwd als pakketreisorganisator? Of hangt dat telkens af van wat men aanbiedt?

Om een organisator of een doorverkoper in de zin van de wet te zijn, moet men niet enkel pakketreizen samenstellen (organisator) of verkopen (doorverkoper); men moet in de eerste plaats ook een professioneel zijn. Men moet dus op regelmatige wijze een handelsactiviteit uitoefenen.

Als een vereniging 2 of 3 keer een reis organiseert, gaat het niet om een professioneel (geen economische activiteit op duurzame wijze). Een eenmalige activiteit kan er alvast nooit aanleiding toe geven als professioneel te worden beschouwd. En als men toch professioneel is en slechts eenmalig een pakketreis organiseert (bv. naast het gewoonlijk verhuren van accommodatie), dan kan men onder de uitzonderingen vallen als de 3 voorwaarden vervuld zijn (incidenteel, zonder winstoogmerk en beperkte groep).

3.1.6. Stel dat een jeugdverblijfcentrum een accommodatie verhuurt (reisdienst 1) en tegelijk ook een link op de website legt naar bijvoorbeeld een fietsverhuurder (reisdienst 2). Wordt dat dan beschouwd als een gekoppeld reisarrangement?

Dat hangt af van de activiteiten en of ze gefaciliteerd zijn of niet; in de gebouwen en met het gebruik van infrastructures van het jeugdcentrum of niet, enz. Het jeugdverblijfcentrum kan worden beschouwd als een organisator die pakketreizen samenstelt en die rechtstreeks dan wel via of samen met een andere professioneel verkoopt of te koop aanbiedt.

Reisdiensten die de reiziger onafhankelijk boekt, vaak op verschillende tijdstippen, ook al wordt dat voor dezelfde reis of vakantie gedaan, worden niet beschouwd als gekoppelde reisarrangementen.

3.1.7. Indien een jeugdverblijf zelf beschikt over 20 mountainbikes die de groep ook kan huren tijdens het verblijf, betreft dat dan ook automatisch een tweede reisdienst (naast de accommodatie), of hangt dat af van hoe dat wordt gecommuniceerd en hoe dat geboekt kan worden?

Indien de mountainbikes, vanaf het begin, in de prijs inbegrepen zijn, dan kan men, afhankelijk van het geval, besluiten dat dat deel uitmaakt van de installatie ter plaatse. Er is geen specifieke "facilitatie" en de wet zal niet van toepassing zijn.

3.1.8. Indien er een project wordt gesubsidieerd waarbij vijf jeugdverblijfscentra de verblijvende groepen stimuleren om voor duurzame mobiliteit te kiezen en er wordt eveneens een website ontwikkeld waarbij ook links worden gelegd naar vervoersregelingen van openbare vervoersmaatschappijen. Ook goedkoop fietsverhuur wordt onder de aandacht gebracht. Zijn die links toegestaan? Zo ja, worden die praktijken dan beschouwd als een gekoppeld reisarrangement?

Indien de link naar de websites van de openbare vervoersmaatschappijen puur informatief is, zou men kunnen oordelen dat dat geen gekoppeld reisarrangement is. Dat verhindert bijvoorbeeld niet dat het jeugdverblijfcentrum een voordelig tarief voor de bewoners heeft kunnen onderhandelen. Als er daarentegen een link wordt gelegd tussen het jeugdcentrum en de verhuurder van fietsen, voor de huur van een fiets, is dat een gekoppeld reisarrangement.

3.1.9. Een toerismedienst subsidieert sociaal-toeristische uitbaters die de mobiliteit van hun doelgroepen betaalbaar houden. Mag een jeugdverblijf dat hiervoor een lage prijs onderhandelt met een private busmaatschappij die mogelijkheid vrij aanbieden aan zijn doelgroepen?

Hier kan het jeugdverblijf als professioneel worden beschouwd. Dat zal geval per geval moeten bekeken worden.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3.1.10. Indien een jeugdcentrum een bosklaspakket aanbiedt (overnachting, maaltijd, activiteiten) en dat pakket wordt verkocht aan andere organisaties die onder de uitzondering vallen, aangezien er sprake is van een beperkte groep, geen of beperkt winstoogmerk en het incidenteel is, valt dat dan onder de richtlijn aangezien er geen rechtstreekse verkoop aan consumenten plaatsvindt?

Men moet nooit vergeten dat een reiziger zowel een natuurlijke persoon als een rechtspersoon kan zijn.

Art. 2, 6° reiziger: **iedere persoon** die, binnen het toepassingsgebied van deze wet, een overeenkomst wenst te sluiten of die er op grond van een reeds gesloten overeenkomst recht op heeft te reizen;

Het is niet enkel de persoon die de overeenkomst aangaat, maar ook de persoon die op grond van een reeds gesloten overeenkomst het recht heeft om te reizen. Ingeval bijvoorbeeld een werkgever een reis boekt voor de werknemer die effectief zal reizen, zijn zowel de werkgever als de werknemer reizigers, ook al betaalt de werknemer niet zelf. In een school zullen de leerlingen beschouwd worden als reiziger. En dus, binnen een jeugdcentrum, zijn er jongeren die reizen en dus worden ze als “reizigers” in de zin van de wet beschouwd.

3.1.11. Met de boekingscentrale van een stakeholder uit het middenveld worden meer dan 100 jeugdverblijfcentra in Vlaanderen verhuurd. Dat zijn huizen die worden uitgebaat door particulieren of vzw's die op zich los staan van de stakeholder. Enkel voor promotie en opvolging van de betalingen doen ze een beroep op de stakeholder en hiervoor wordt een commissie van 10 % aangerekend. Men kan de stakeholder van het middenveld dus beschouwen als een doorverkoper van één reisdienst (nl. verhuur accommodatie). Heeft dat gevolgen?

Dat heeft geen gevolgen zolang er niet op regelmatige basis ook een pakketreis wordt georganiseerd.

3.1.12. Stel dat een stakeholder van het middenveld geen insolventieverzekering heeft en het hotel waarmee hij samenwerkt gaat failliet. Is hij dan zijn geld kwijt en wie gaat de deelnemers hun geld teruggeven?

Dat hangt er van af of de stakeholder als reisorganisator wordt beschouwd of niet. Indien wel, dan draait hij ervoor op (verantwoordelijkheid als reisorganisator: of een alternatief aanbieden, of terugbetalen). Indien niet, dan kan de reiziger geen aanspraak maken op een terugbetaling of een ander alternatief. Het is dan alsof hij rechtstreeks geboekt heeft bij het hotel (momenteel is dat bij doorverkopers ook zo, na de boeking ontstaat er enkel een contract tussen het hotel en de reiziger, indien het hotel failliet gaat heeft de reiziger geen verhaal).

3.2. Uitzondering op basis van art. 4,2°

3.2.1. Eerste voorwaarde: incidenteel

Op welk niveau moet “incidenteel” worden bekeken? Sommige stakeholders van het middenveld organiseren een of twee keer per jaar een reis, maar dat is nog altijd maar een van de vele activiteiten en niet hun hoofdbezigheid.

De 3 voorwaarden om de uitzondering van artikel 4, 2° van de wet te genieten, moeten worden onderzocht in relatie tot de professioneel die de pakketreis of het gekoppelde reisarrangement aanbiedt. Het volstaat om te spreken van een handels-, bedrijfs-, ambachts-, of beroepsactiviteit zodra er op regelmatige wijze (niet incidenteel) een activiteit wordt uitgeoefend en dat er daarbij een zeker niveau van organisatie is (duurzaam deelnemen aan het economisch leven). Concreet gaat het erom de soort activiteit te onderzoeken die door de professioneel wordt uitgeoefend.

Kunnen er in het kader van de wet enkele voorbeelden worden uitgewerkt om zo incidenteel en niet incidenteel te beoordelen?

Hieronder zijn enkele voorbeelden uitgewerkt, doch de interpretaties zijn slechts indicatief. Het uiteindelijke oordeel komt toe aan de hoven en de rechtbanken.

- ✓ Schoolbestuur A met slechts één school (basisonderwijs) organiseert ieder jaar voor één klas één week bosklassen.
⇒ Incidenteel
- ✓ Schoolbestuur B met slechts één school (basisonderwijs) organiseert ieder jaar voor verschillende klassen eenmaal per jaar gelijktijdig een meerdaagse reis, waarbij de verschillende klassen op verschillende locaties verblijven.
⇒ Incidenteel
- ✓ Schoolbestuur C met slechts één school (basisonderwijs) organiseert ieder jaar voor verschillende klassen verschillende meerdaagse reizen op verschillende momenten.
⇒ Incidenteel, in geval van meerdere dagen aan de zee, maar met verschillende klassen
- ✓ Schoolbestuur D met verschillende scholen (basisonderwijs) organiseert ieder jaar voor één klas van elke school (gezamenlijk, dan wel apart) één week bosklassen.
⇒ Incidenteel
- ✓ Schoolbestuur E met verschillende scholen (basisonderwijs) organiseert ieder jaar voor verschillende klassen van meerdere scholen een meerdaagse reis waarbij de verschillende klassen op verschillende locaties verblijven.
⇒ Incidenteel
- ✓ Schoolbestuur F met verschillende scholen (basisonderwijs) organiseert voor verschillende klassen van verschillende scholen verschillende meerdaagse reizen op verschillende momenten.
⇒ Niet-incidenteel
- ✓ Richtingen “moderne talen” die in het vierde jaar op tweedaagse naar Keulen & Bonn gaan, in het vijfde jaar naar Londen, ...
⇒ Incidenteel

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

- ✓ Laatstejaarsreis, hetzij naar dezelfde locatie voor alle leerlingen, hetzij naar verschillende locaties met keuzemogelijkheid.
  - ⇒ Incidenteel

3.2.2. Tweede voorwaarde: zonder winstoogmerk

Indien zou blijken dat de raming te ruim was en er dus achteraf een financieel overschot blijkt te zijn, zullen de meeste schoolbesturen een terugbetalingsbeleid hanteren, waarbij het teveel aan vergoeding terugvloeit naar de betalende leerlingen. We vragen ons af of een schoolbestuur dat dergelijke terugbetalingsbeleid hanteert, en die al dan niet vooraf communiceert aan de deelnemers van de reis, voldoet aan de voorwaarde “zonder winstoogmerk”? Is er evenmin sprake van “zonder winstoogmerk” indien het “overschot” wordt geïnvesteerd in de werking van het schoolbestuur?

De definitie van “professioneel” is afkomstig van de richtlijn en vereist niet dat er een intentie moet zijn om winst te maken. Bovendien is het feit dat men gecategoriseerd is als “zonder winstbejag” (“non-profit”) onbelangrijk. Het volstaat om te spreken van een handels-, bedrijfs-, ambachts-, of beroepsactiviteit zodra er op regelmatige wijze (niet incidenteel) een activiteit wordt uitgeoefend en dat er daarbij een zeker niveau van organisatie is.

Openbare instellingen kunnen dus, afhankelijk van de omstandigheden, gekwalificeerd worden als “professioneel” wanneer zij commerciële activiteiten uitoefenen.

Er moet nagegaan worden of de professioneel **effectief winst nastreeft**. Winst kan direct of indirect zijn. **Als enkel de kosten worden gedekt, kan daar uiteraard uit worden afgeleid dat er geen winstoogmerk is.** Vaak vindt er echter vooraf een raming plaats. Dergelijke ramingen zullen nooit 100 % accuraat zijn. **Indien er een klein overschot of een marginale winst wordt gerealiseerd, is er nog steeds voldaan aan de voorwaarde “zonder winstoogmerk”,** op voorwaarde dat zo’n overschot niet systematisch en opzettelijk wordt gerealiseerd. Er kan hier geen cijfer op worden gekleefd. Er kan een klein netto saldo zijn, maar dat saldo moet gelimiteerd zijn (juist boven de kosten).

3.2.3. Derde voorwaarde: een beperkte groep

Wat is een “beperkte groep”? Meestal zijn de afdelingsreizen bestemd voor groepen van 20 tot 40 personen. Afdelingsreizen zijn meestal enkel toegankelijk voor leden, maar soms mogen ook partners mee of wordt de reis opengesteld voor het brede publiek wanneer de voorziene 20 plaatsen bijvoorbeeld niet intern worden opgevuld.

In de eerste plaats moet worden nagegaan of de organisatie handelt als professioneel; indien niet, kan hij niet worden beschouwd als reisorganisator of doorverkoper.

Deze voorwaarde van beperkte groep wordt geval per geval beoordeeld. Aan deze voorwaarde is voldaan als we aannemen dat de reis enkel wordt aangeboden aan een bepaalde doelgroep. De “doelgroep” moet voldoende duidelijk geïdentificeerd en afgebakend zijn. Opdat er sprake zou zijn van een doelgroep, is deze niet noodzakelijk beperkt tot “leden”, maar de groep die kan deelnemen, moet wel aansluiten bij het maatschappelijke doel van de organisatie. Bijvoorbeeld, de reis wordt aangeboden aan kansarmen, aan mindervaliden, enz., met de bedoeling hen de kans te geven om te reizen. In de memorie van toelichting (blz. 26) staat dat “dit [...] bijvoorbeeld reizen [zijn] die liefdadigheidsinstellingen, sport- en jeugdverenigingen, ... organiseren en die niet worden aangeboden aan het publiek.”

Wanneer de reis wordt aangeboden aan het groot publiek, en om het even wie kan deelnemen, zonder dat er ook maar enig verband is met het maatschappelijk doel van de organisa-

tie is er sowieso geen sprake meer van een “beperkte groep reizigers” (cf. overweging 19). Een indicatie kan zijn het aanbieden aan enkel leden. Het loutere feit dat gebruik wordt gemaakt van moderne communicatietechnieken, zoals de sociale media, om het aanbod kenbaar te maken, kan een indicatie vormen dat men zich tot het grote publiek richt, maar leidt niet automatisch tot deze conclusie: alle omstandigheden moeten in aanmerking worden genomen om te oordelen, zoals bv. de criteria die gelden om te kunnen deelnemen.

Men zou, afhankelijk van de omstandigheden, rekening kunnen houden met alle leden van een vereniging, zelfs indien de vereniging 150 leden telt. Het is ook mogelijk dat een groep heel groot is, maar dat er slechts 1x per jaar een busreis voor 50 personen wordt geregeld om zodoende de doelstelling te behalen. Ook de noodzakelijke begeleiders van de leden kunnen deel uitmaken van een beperkte groep.

Het mag dus niet opengesteld worden aan het grote publiek, daarentegen mag er wel een publieke communicatie gevoerd worden om die beperkte doelgroep te bereiken.

21

Stel dat een kleinschalig kantoor dat door organisaties wordt opgericht en 1 tot 2 maal per week geopend is en waar – meestal - vrijwilligers informatie geven over het vrijetijdsaanbod en het vakantieaanbod specifiek voor mensen met een financiële drempel. Die kantoren begeleiden hun “klanten” in het boeken van een reis, maar de betaling gebeurt rechtstreeks aan de vakantieaanbieders. Onder welke categorie valt die praktijk?

Er is geen sprake van organisatie of doorverkoop noch van gekoppeld reisarrangement.

22

3.3. Onder het toepassingsgebied van de wet

3.3.1. Stel dat een stakeholder van het middenveld onder het toepassingsgebied van de wet valt en tijdens een traditionele skivakantie moet uitwijken naar een ander skigebied wegens geen sneeuw, kunnen de deelnemers hiervoor een schadevergoeding vragen?

Men moet duidelijk op voorhand communiceren, maar dat moet eigenlijk een optie zijn wanneer iets significant wijzigt aan de reis. De reiziger moet dus de keuze hebben om neen te zeggen tegen het alternatief en zijn geld terug te krijgen.

3.3.2. Stel dat een stakeholder van het middenveld onder het toepassingsgebied van de wet valt en dat het door overmacht (storm) niet mogelijk is om te skiën in de gebieden?

Als door weersomstandigheden skiën onmogelijk blijkt (niet altijd storm, soms teveel of te weinig sneeuw), dan kunnen de reizigers geen aanspraak maken op een schadevergoeding, als organisator sta je niet in voor het weer (zoals ook geen zongarantie in warme oorden); dat is een gekend risico verbonden aan de gekozen activiteit (geen onvoorziene en onvermijdbare omstandigheid, zie art. 2.12°).

Als echter de gehele reis in gevaar komt, bv. men kan niet meer tot aan het hotel / vakantieverblijf geraken of men moet geëvacueerd worden uit een gebied, dan is de organisator wel verantwoordelijk en zal er een terugbetaling en eventueel repatriëring moeten gebeuren.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3.4. Buiten toepassingsgebied van de wet

3.4.1. Stel dat een stakeholder van het middenveld jaarlijks honderden persreizen en trade trips organiseert die gratis zijn voor de deelnemers, valt men dan onder het toepassingsgebied van de wet? Wie is verantwoordelijk voor de uitvoering? De stakeholder van het middenveld of de reisdienstuitvoerder?

Er is geen sprake van een verkoop, want er vindt geen betaling plaats. Hierdoor is de wet niet van toepassing.

Er geldt een contractuele aansprakelijkheid tussen de stakeholder van het middenveld en de reisdienstuitvoerders, ze moeten uitvoeren wat beloofd werd.

3.4.2. Stel dat een stakeholder van het middenveld onder het toepassingsgebied van de wet valt en dat het door overmacht (storm) niet mogelijk is om te skiën in de gebieden. Er staat in de algemene voorwaarden van het skigebied dat de ticketprijs niet wordt terugbetaald. Wat kan de stakeholder dan doen?

Dat is b2b en wordt niet door deze wet geregeld. Dat probleem valt onder de contractuele aansprakelijkheid.

Die problematiek is eveneens aanwezig als de reizigers rechtstreeks boeken.